

DUŃSKA RAMA KWALIFIKACJI

1. Wprowadzenie	2
2. Duńska Rama Kwalifikacji oraz jej dostosowanie do Europejskiej Ramy Kwalifikacji	2
2.1 Prace nad opracowaniem i wdrożeniem Duńskiej Ramy Kwalifikacji	2
2.2 Duńska Rama Kwalifikacji – definicja i opis kwalifikacji	3
3. Charakterystyka duńskiego systemu edukacyjnego i nadawanych w nim kwalifikacji	4
3.1 Folkeskole – szkoły podstawowe oraz średnie na poziomie niższym	5
3.2 Szkoły średnie na poziomie wyższym	5
3.3 Kształcenie ogólne i zawodowe dorosłych w szkołach podstawowych i średnich	6
3.4 Szkoły wyższe	7
4. Przypisanie kwalifikacji do poziomów DRK	7
5. Instytucje odpowiedzialne za Duńską Ramę Kwalifikacji, system edukacji i nadawane w nim kwalifikacje	8
5.1 Opracowanie i implementacja DRK	9
5.2 Nadzór nad tworzeniem i nadawaniem kwalifikacji	9
5.3 Zapewnianie jakości	10
6. Bibliografia	12
7. ANEKS Duńska Rama Kwalifikacji: tabela deskryptorów	13

1. WPROWADZENIE

Dania jest monarchią konstytucyjną – państwem, którego głową jest obecnie Małgorzata II. Zgodnie z konstytucją władza legislacyjna znajduje się w rękach zarówno monarchy, jak i parlamentu¹ – jednoizbowego Folketingu, wybieranego na 4-letnie kadencje.

Nauka jest obowiązkowa dla wszystkich dzieci i młodzieży od 6. do 15-16. roku życia. Wykształcenie nie musi być zdobywane w szkołach publicznych - szkoły prywatne tradycyjnie odgrywają w tamtejszym systemie znaczącą rolę (kształci się w nich 13 proc. dzieci). Nauka w szkołach publicznych jest bezpłatna, a w szybko rosnącym sektorze szkół prywatnych – obciążona stosunkowo niewielkimi opłatami. Około 82 proc. uczniów kontynuuje edukację po skończeniu nauki obowiązkowej². Według tworzonych przez ONZ rankingów Human Development Index, Dania pod względem rozwoju i jakości systemu edukacyjnego sytuuje się w ścisłej światowej czołówce, obok m.in. Finlandii i Australii.³

Liczba mieszkańców	PKB per capita (dol.)	Nakłady na edukację (%PKB)
5,580,413 ⁴	\$59,928 ⁵	8,7 ⁶

2. DUŃSKA RAMA KWALIFIKACJI ORAZ JEJ ODNIESIENIE DO EUROPEJSKIEJ RAMY KWALIFIKACJI

2.1 Prace nad opracowaniem i wdrożeniem Duńskiej Ramy Kwalifikacji

Prace nad Duńską Ramą Kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie⁷ rozpoczęły się w Danii już w 2006 roku. Powołano wówczas międzyresortowy zespół roboczy, przygotowujący propozycję kształtu Duńskiej Ramy Kwalifikacji. W kolejnych latach podjęto szeroko zakrojony proces konsultacji z wszystkimi instytucjami i organizacjami zainteresowanymi udziałem w pracach nad DRK: przedstawicielami placówek edukacyjnych, przedstawicielami organizacji zajmujących się rynkiem pracy, organizacjami naukowymi oraz studenckimi, a także instytucjami akredytującymi. DRK

¹ Duńską konstytucję można znaleźć na stronach internetowych

http://www.servat.unibe.ch/icl/da00000_.html

² http://en.wikipedia.org/wiki/Education_in_Denmark

³ Dane z 2008 roku, za: http://hdr.undp.org/en/media/HDI_2008_EN_Tables.pdf

⁴ Szacunkowe dane za 2012 r. według Ministerstwa ds. Gospodarczych i Wewnętrznych, za:

<http://www.noegletal.dk/>

⁵ Dane Międzynarodowego Funduszu Walutowego za 2011 r., za:

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2012/01/weodata/weorept.aspx?pr.x=55&pr.y=16&sy=2009&ey=2012&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=128&s=NGDPD%2CNGDPDPC%2CPPPGDP%2CPPPPC%2CLP&grp=0&a=>

⁶ Dane z 2009 r. za:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Educational_expenditure_statistics

⁷ Ang. Danish Qualifications Framework for Lifelong Learning.

miała objąć wszystkie kwalifikacje (dyplomy i świadectwa) nadawane w oparciu o duńskie ustawy lub rozporządzenia, czyli te, których jakość zapewniają tamtejsze władze.

Uznano, że osiem poziomów Ramy najlepiej oddaje charakter kwalifikacji nadawanych w duńskim systemie edukacyjnym. Rama w chwili obecnej nie obejmuje kwalifikacji nadawanych w sektorze prywatnym lub nieregulowanych przez państwo. Projekt DRK został w czerwcu 2009 r. zaakceptowany przez ministrów edukacji, nauki, technologii i innowacji, kultury oraz ministra ds. gospodarczych i biznesowych.

W 2009 r. zaczął się proces implementacji Ramy. Między wrześniem 2010 a majem 2011 r. przeprowadzono proces odniesienia poziomów DRK do poziomów Europejskiej Ramy Kwalifikacji. Wcześniej – między sierpniem 2009 a końcem roku 2010 – włączono do DRK wszystkie świadectwa i dyplomy istniejące w duńskim systemie edukacyjnym.

W 2010 r. uruchomiono też narzędzia komunikacyjne: witrynę informacyjną na temat DRK⁸ oraz portal internetowy połączony z katalogiem miejsc pracy i wymaganych na dane stanowisko kwalifikacji⁹. W tym drugim uwzględniono informacje na temat wszystkich uznawanych przez państwo programów edukacyjnych w Danii, w tym informacje o typie, okresie trwania nauki, wymaganiach związanych z dostępem do konkretnego programu edukacyjnego oraz jego celach, zawartości, strukturze i egzaminach, a wreszcie – możliwościach dalszego kształcenia się po ukończeniu danego programu. W części przypadków można tam też znaleźć informacje dotyczące potencjalnych pracodawców.

W oparciu o struktury Duńskiej Agencji Edukacji Międzynarodowej (obecnie instytucja ta nosi nazwę Duńska Agencja ds. Uniwersytetów i Internacjonalizacji¹⁰) powstał Krajowy Punkt Koordynacyjny (National Coordination Point, NCP).¹¹

Proces ewaluacji DRK powinien zostać zakończony w 2012 r., podobnie jak prace nad koncepcją włączenia do ramy kwalifikacji nadawanych poza państwowym systemem edukacji.

2.2 Duńska Rama Kwalifikacji – definicja i opis kwalifikacji

Kwalifikacje przypisywane do poziomów DRK są definiowane jako dyplomy lub świadectwa oficjalnie potwierdzające nabyte efekty uczenia się¹². DRK ma obejmować wszystkie kwalifikacje nadawane w duńskim systemie edukacyjnym. Wyróżnia się następujące typy kwalifikacji:

- **Świadectwa**, które są uzyskiwane w szkołach, przypisywane do poziomów 1-5 DRK i dyplomy¹³, które są uzyskiwane w szkolnictwie wyższym, przypisywane do poziomów 5-8 DRK oraz

⁸ www.nqf.dk

⁹ <http://www.ug.dk/> lub www.uddannelsesguiden.dk

¹⁰ <http://en.iu.dk/>

¹¹ Na temat zadań Krakowego Punktu Koordynacyjnego patrz strona 9 niniejszego raportu

¹² "A qualification in the NQF is a degree or a certificate for a qualification or a supplementary qualification that is officially validated and documents a learning outcome that has been attained".

¹³ Ang. certificates and degrees.

- **kwalfikacje uzupełniające**¹⁴, uzyskiwane w edukacji dorosłych, przypisywane do poziomów 1-5 DRK. Są to najczęściej jednostki efektów uczenia się (moduły), które stanowią część istniejących programów kształcenia i które można uzyskiwać osobno.

Kwalfikacje muszą być nadawane zgodnie z adekwatnymi ustawami i rozporządzeniami. Poza możliwością uzyskania ich w ramach konkretnego programu edukacyjnego, istnieje też możliwość uzyskania świadectwa potwierdzającego efekty uczenia się zdobywane np. w pracy zawodowej.

DRK liczy osiem poziomów, charakteryzowanych przez deskryptory dzielące się na kategorie wiedzy, umiejętności i kompetencji. Wyodrębniono w nich dodatkowe podkategorie, co ukazuje poniższy diagram (jęz. angielski)¹⁵:

Knowledge	Skills	Competence
Type and complexity	Type	Space for action
	Problem solving	Cooperation and responsibility
Understanding	Communication	Learning

Deskryptory sformułowano tak, by w pełni obejmowały rozmaitego rodzaju dyplomy i świadectwa zdobywane w duńskim systemie edukacyjnym, uwzględniając zarówno bardziej teoretyczny, jak i bardziej praktyczny charakter zdobywanych kwalfikacji.

Deskryptory na poziomach 6, 7 i 8 są identyczne z tymi zawartymi w duńskiej Duńskiej Ramie Kwalfikacji dla Szkolnictwa Wyższego (NQF-HE) powstałej na bazie Procesu Bolońskiego (licencjat, magisterium, doktorat). W duńskim systemie edukacyjnym nie istnieją kwalfikacje na poziomach 6-8 DRK – które nie zostałyby ujęte w Duńskiej Ramie Kwalfikacji dla Szkolnictwa Wyższego (NQF-HE).

Deskryptory dla każdego z ośmiu poziomów ramy zostały zawarte w aneksie do niniejszego opracowania.

3. CHARAKTERYSTYKA DUŃSKIEGO SYSTEMU EDUKACYJNEGO ORAZ NADAWANYCH W NIM KWALIFIKACJI

W duńskim systemie edukacyjnym istnieją dwa zasadnicze toki kształcenia: „ogólny” oraz „kształcenie dorosłych i ustawiczne”¹⁶. Pierwszy tok kształcenia obejmuje dzieci od 6. roku życia, drugi odzwierciedla konstrukcję pierwszego – lecz obejmuje formy edukacji przeznaczone dla osób dorosłych, pozwalając im na zdobycie zarówno wykształcenia ogólnego (jeżeli z jakichś powodów dana osoba nie była w stanie zdobyć go wcześniej), jak

¹⁴ Ang. supplementary qualifications.

¹⁵ „Referencing the Danish Qualifications Framework for Lifelong Learning to the European Qualifications Framework”, s. 17

¹⁶ Autorzy raportu referencyjnego „Referencing the Danish Qualifications Framework for Lifelong Learning to the European Qualifications Framework” używają tu terminów „mainstream educational system” oraz „adult and continuing educational system”

i zawodowego. W tym drugim toku jest też możliwość uznania kwalifikacji zdobytych w ramach kształcenia pozaformalnego: warsztatach, seminariach, kursach związanych z zainteresowaniami lub pracą zawodową danej osoby¹⁷.

3.1 Folkeskole – szkoły podstawowe oraz średnie na poziomie niższym

Pierwszymi szczeblami systemu są szkoły powszechne znane jako Folkeskole – na poziomie podstawowym oraz niższym średnim (lower secondary school). Na obu poziomach kształcą się dzieci od 6 do 15-16. roku życia. Pierwszy rok nauki to klasa zerowa, mająca charakter przedszkolny. Następnie uczniowie rozpoczynają naukę trwającą co najmniej 9 lat. Dla uczniów, którzy chcą dalej kontynuować proces kształcenia – zarówno, by zdobywać wykształcenie akademickie, jak i specjalistyczne zawodowe – przeznaczona jest klasa 10-ta.

Naukę na tym etapie kończy egzamin końcowy. Można do niego przystąpić zarówno po ukończeniu 9. (poziom 1 DRK), jak i 10. klasy (poziom 2 DRK).

3.2 Szkoły średnie na poziomie wyższym

Uczniowie mogą kontynuować naukę w dwóch rodzajach szkół średnich wyższego poziomu: ogólnokształcących lub zawodowych.

W przypadku szkół ogólnokształcących uzyskują dzięki temu dostęp do możliwości zdobywania wyższego wykształcenia oraz edukacji zawodowej umożliwiającej dalszą naukę i zdobywanie umiejętności potrzebnych na rynku pracy. Już na tym etapie uczniowie dokonują wstępnego wyboru dotyczącego przyszłej specjalizacji zawodowej: w szkołach ogólnokształcących funkcjonują cztery programy kształcenia, mające przygotować uczniów do podjęcia studiów, wspomóc rozwój ich zainteresowań, a także rozwój osobisty i funkcjonowanie w społeczeństwie. Wszystkie koncentrują się na rozwoju kreatywności, krytycznego rozumowania oraz myślenia innowacyjnego. Wybór konkretnego programu przekłada się jednak na to, do jakiego programu na szczeblu kształcenia wyższego uczeń uzyska dostęp w przyszłości.

Nauka w szkole średniej ogólnokształcącej na poziomie wyższym (upper secondary school) kończy się egzaminem końcowym, według czterech wzorów związanych z wspomnianymi wyżej programami. Są to: ogólnokształcący egzamin końcowy szkoły średniej wyższego poziomu (stx, The Upper Secondary School Leaving Examination), techniczny egzamin końcowy (htx, The Higher Technical Examination), handlowy egzamin końcowy (hcx, The Higher Commercial Examination) oraz egzamin przygotowawczy (hf, The Higher Preparatory Examination).

W szkołach zawodowych programy kształcenia odpowiadają kryteriom używanego w dokumentach europejskich terminu iVET (wstępne kształcenie zawodowe rozumiane jako kształcenie zawodowe prowadzone w szkołach, zwykle przed rozpoczęciem pracy zawodowej¹⁸), w Danii używa się też określenia EUD. System wstępnego kształcenia

¹⁷ Zob. też: <http://en.iu.dk/education-in-denmark/detailed-information/adult-and-continuing-education>

¹⁸ http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/4105_pl.pdf

zawodowego na tym szczeblu to 107 programów kształcenia i szkoleń zawodowych, które składają się na 12 „ścieżek” („access routes”) – mających charakter specjalizacji, np. budownictwo, opieka zdrowotna, czy pedagogika. Twórcy duńskiego systemu edukacyjnego uporządkowali „ścieżki” wstępnego kształcenia zawodowego wokół czterech typów zdobywanej wiedzy: w zakresie rolnictwa, handlu, programów społecznych i zdrowotnych oraz technologii. Kształcenie w szkołach zawodowych trwa średnio około 3,5-4 lat, ale są programy trwające zaledwie półtora roku, jak i 5-letnie. Obejmują one również praktyki w przedsiębiorstwach z danej branży.

Nauka w szkołach zawodowych kończona jest nadaniem świadectwa. Świadectwa wydawane na tym etapie należą do obszaru wstępnej edukacji zawodowej (iVET). Istnieją cztery rodzaje takich kwalifikacji, klasyfikowane na 4 poziomach: **świadectwo poświadczające kształcenie zawodowe** (Basic Vocational Education and Training certificates, poziom 2, równoważny świadectwu wydawanemu po skończeniu nauki w klasie 10. Folkeskole); **świadectwo poświadczające kształcenie zawodowe** na zakończenie dwuletniego programu handlowego lub **świadectwo czeladnika**, np. pomocy w służbie zdrowia lub przemyśle – oba odpowiadające poziomowi 3 DRK; **świadectwo** lub **świadectwo czeladnika** poświadczające kształcenie zawodowe np. asystenta w służbie zdrowia lub technika przemysłowego (poziom 4); a wreszcie **świadectwo** – lub **świadectwo czeladnika** – poświadczający edukację i szkolenie zawodowe w danej specjalizacji, np. technik filmowy i telewizyjny, mechanik lotnictwa (poziom 5). Wymienione wyżej świadectwa, choć z pozoru nie różnią się od siebie (jak w przypadku świadectwa czeladnika), są przypisywane do różnych poziomów DRK. Rozróżnienie jest oparte na specyfice danego zawodu – praca mechanika lotnictwa wymaga znacznie większej wiedzy i kompetencji niż praca asystenta w służbie zdrowia.

3.3 Kształcenie ogólne i zawodowe dorosłych w szkołach podstawowych i średnich

W duńskim systemie edukacji edukacja dorosłych została podzielona na **kształcenie ogólne** i **kształcenie zawodowe dorosłych**.

W pierwszym przypadku tok edukacji obejmuje poziomy 1-4 duńskiej DRK (1 – przygotowawcza edukacja dorosłych, 1-3 – ogólne kształcenie dorosłych, 4 – kursy przygotowawcze do edukacji wyższej).

Przygotowawcza edukacja dorosłych obejmuje osoby powyżej 18. roku życia, które chcą doskonalić podstawowe umiejętności – czytanie, pisanie lub matematykę na poziomie podstawowym. W jej ramach uwzględnione są również np. kursy dla osób z dysleksją oraz programy kształcenia dla cudzoziemców. Kształcenie **ogólne dorosłych** (używany jest tu skrót AVU) oferowane jest osobom pełnoletnim, które nie skończyły szkoły średniej na niższym poziomie oraz potrzebują udoskonalić lub uzupełnić poziom wiedzy wymagany w takich szkołach. Kształcenie odbywa się w formie kursów z pojedynczego przedmiotu, i kończy się egzaminem odpowiadającym egzaminowi końcowemu 9. lub 10. klasy Folkeskole. Kwalifikacje „końcowe” są podzielone następująco: świadectwo kształcenia ogólnego dorosłych poziomu G (odpowiadające świadectwu na zakończenie 9. klasy, poziom 1 DRK), ogólne kształcenie dorosłych poziomów F i E (świadectwo odpowiadające

świadectwu na zakończenie 10. klasy, poziom 2 DRK) i ogólne kształcenie dorosłych poziomu D (poziom 3 DRK).

Kursy przygotowawcze do edukacji wyższej, pomagają pogłębić wiedzę z jednego lub kilku przedmiotów. Osoby, które decydują się na taką formę kształcenia najczęściej mają już za sobą pewną edukację, ale niewystarczającą do tego, by uzyskać dostęp do możliwości zdobywania wyższego wykształcenia. Kursy takie pozwalają więc uzupełnić luki w wykształceniu. Nauka kończona jest egzaminem przygotowawczym (hf, The Higher Preparatory Examination) lub certyfikatem ukończenia uzupełniających kursów z pojedynczych przedmiotów na wyższym poziomie kształcenia średniego.

Kształcenie zawodowe dorosłych to z kolei **programy szkoleń zawodowych** oraz **programy podstawowej edukacji dla dorosłych**. **Programy szkoleń zawodowych** przypisywane są do poziomów 2-5 DRK i odpowiadają temu, co opisuje się jako ustawiczne kształcenie zawodowe (cVET, w Danii używany jest skrót AMU). W ramach tych programów uczestnicy zdobywają specyficzne umiejętności związane z wykonywaniem danego zawodu. Mogą z nich korzystać zarówno osoby bez kwalifikacji jak i już wykwalifikowane. Nauka kończy się wydaniem świadectwa, w zależności od nabytych kwalifikacji przypisywanego do poziomów 2-5 DRK.

Obok powyższych funkcjonują również **programy podstawowej edukacji dla dorosłych** (tzw. GVU) adresowane do niskowyzkwalifikowanych dorosłych, z minimum 2-letnią praktyką zawodową. Dają możliwość uzupełnienia wiedzy zdobytej już w pracy, wcześniej nabytego wykształcenia, zdobycia dodatkowych kwalifikacji oraz kwalifikacji korespondujących z konkretnym programem VET. Świadectwa wydawane po ukończeniu takiego programu nauczania to świadectwa VET, a nie GVU (odpowiadają poziomom 3-5 DRK).

Zanim osoby chcące uczyć się w ramach programów podstawowej edukacji dla dorosłych zostaną do nich dopuszczone, są poddawane obowiązkowemu procesowi oceny posiadanej wiedzy. Kryteria tej oceny – oparte na efektach uczenia się – są takie same jak w analogicznych programach nauki istniejących w szkolnictwie zawodowym (czyli odwołują się do kryteriów iVET).

3.4 Szkoły wyższe

W duńskim szkolnictwie wyższym istnieje podział na programy kształcenia zorientowane na badania oraz te, których celem jest doskonalenie umiejętności zawodowych. W pierwszym przypadku chodzi przede wszystkim o zdobywanie wiedzy, w drugim – umiejętności praktycznych, które pozwoliłyby odpowiedzieć na zapotrzebowania rynku pracy sektora publicznego i prywatnego.

Kwalifikacje zdobywane w szkołach wyższych odpowiadają poziomom 5-8 DRK. Stopnie nadawane przez uczelnie wyższe są również nadawane w systemie kształcenia ustawicznego oraz edukacji dorosłych. Są to: na poziomie 5 – Academy Profession Degree (VVU), na poziomie 6 – tytuł licencjata (Bachelor's Degree, Bachelor's Degree in Arts/Fine Arts, Professional Bachelors Degree, Diploma Degree), na poziomie 7 – tytuł

magistra (Master's Degree (Candidatus), Master's Degree in Arts/Fine Arts, Master Degree, Masters Degree in Arts/Fine Arts), na poziomie 8 – tytuł doktora (Ph. D Degree).

4. PRZYPISANIE KWALIFIKACJI DO POZIOMÓW DRK

Przypisywanie kwalifikacji do poziomów DRK odbywa się według dwóch zasad:

- **najlepszego dopasowania (best fit)** – stosowana w przypisywaniu kwalifikacji do poziomów 1-5 DKR; efekty uczenia się opisywane w kategoriach wiedzy, umiejętności i kompetencji muszą odpowiadać deskryptorom danego poziomu bardziej, niż deskryptorom pozostałych poziomów;
- **pełnego dopasowania (full fit)** – stosowana w przypisywaniu kwalifikacji do poziomów 6-8 DKR oraz kwalifikacji ze szkolnictwa wyższego na poziomie 5; efekty uczenia się potwierdzone przez kwalifikację muszą w całości odpowiadać deskryptorom danego poziomu. Spełnienie tego warunku jest także podstawą akredytacji programów kształcenia w szkolnictwie wyższym.

W poniższej tabeli znajdują się informacje o tym, jak konkretne kwalifikacje są przypisywane do poziomów DRK¹⁹ (jęz. angielski).

Certificates and degrees		Certificates for supplementary qualifications		
1	Primary and lower secondary school certificate (9th class)	1	Preparatory adult education	
2	Primary and lower secondary school certificate (10th class)	2	General Adult certificates	
3	VET certificates Other vocational certificates	3	Education certificates	
4		General upper certificates	4	Higher preparatory single subject certificates Supplementary upper secondary certificates
5		Academy Profession degrees and VVU Degrees	5	
6	Bachelor and Diploma Degrees	6		
7	Master's Degree (Candidatus) and Master Degrees	7		
8	PhD Degree	8		

5. INSTYTUCJE ODPOWIEDZIALNE ZA DUŃSKĄ RAMĘ KWALIFIKACJI, SYSTEM EDUKACJI I NADAWANE W NIM KWALIFIKACJE

¹⁹ Ibidem, s. 18

5.1 Opracowanie i implementacja DRK

Za Duńską Ramę Kwalifikacji oraz proces jej implementacji odpowiada przede wszystkim Ministerstwo Edukacji. Jednak w procesie referencyjnym biorą udział w sumie cztery ministerstwa: Ministerstwo Edukacji²⁰, Ministerstwo Nauki, Technologii i Innowacji²¹, Ministerstwo Kultury²² oraz Ministerstwo ds. Gospodarczych i Biznesowych²³.

Przedstawiciele tych resortów stworzyli wspólnie strukturę organizacyjną złożoną z pięciu elementów: komisji koordynującej, komisji referencyjnej, komisji konsultacyjnej, duńskiego Krajowego Punktu Koordynacyjnego (NCP) oraz sekretariatu całej struktury, za który odpowiedzialny był Duński Instytut Ewaluacji (Danmarks Evalueringsinstitut)²⁴, który przygotował raport referencyjny. W skład pierwszej z wymienionych komisji wchodził przedstawiciele czterech wzmiankowanych ministerstw. Kluczowe znaczenie dla procesu referencyjnego miała komisja referencyjna, złożona z przedstawicieli władz i agencji zapewniających jakość nadawanych w Danii kwalifikacji: porównywała ona KRK do ERK. W komisji konsultacyjnej znaleźli się reprezentanci wszystkich instytucji i organizacji zainteresowanych rynkiem edukacji i pracy, którzy mogli w ten sposób brać udział w pracach nad tworzeniem DRK.

Krajowy Punkt Koordynacyjny (NCP) powstał pod auspicjami Duńskiej Agencji Edukacji Międzynarodowej. Oprócz tego, że reprezentanci NCP biorą udział w pracach komisji referencyjnej, NCP pełni przede wszystkim rolę informacyjną: informuje krajowych i międzynarodowych partnerów o postępach procesu referencyjnego (m.in. poprzez publikację raportów), prowadzi związane z tym witryny internetowe oraz współuczestniczy w dialogu z innymi krajami zmierzającym do obustronnego uznania nadawanych kwalifikacji.

5.2 Nadzór nad tworzeniem i nadawaniem kwalifikacji

Poszczególne placówki edukacyjne lub organizacje i instytucje zajmujące się organizacją egzaminów końcowych na poszczególnych etapach procesu edukacyjnego, znajdują się pod kontrolą państwa. Szczególną rolę odgrywa Ministerstwo Edukacji, które nadzoruje funkcjonowanie publicznych szkół i uczelni, a także proces kształcenia ogólnego i kształcenia zawodowego dorosłych. W szkołach morskich – obejmujących szkoły średnie wyższego poziomu oraz uczelnie morskie – nadzór sprawuje Ministerstwo ds. Gospodarczych i Biznesowych, poprzez Søfartsstyrelsen (Duński Zarząd Morski²⁵). Kwalifikacje uzyskiwane w tych szkołach przypisywane są do poziomów 2-6 DRK.

²⁰ <http://www.uvm.dk/>

²¹ <http://fivu.dk/>

²² <http://kum.dk/>

²³ <http://www.evm.dk/>

²⁴ <http://www.eva.dk/>

²⁵ <http://www.dma.dk/Sider/Home.aspx>

Ministerstwo Edukacji kontroluje system edukacyjny poprzez stosowne akty prawne (np. Ustawa o przejrzystości i otwartości systemu edukacyjnego przyjęta w 2002 r.), monitorowanie i inspekcje (prawne, finansowe, pedagogiczne) oraz wskazówki i rady doradcze, np. Radę Doradczą ds. Wstępnej Edukacji Zawodowej, Radę Doradczą ds. Edukacji Średniej Wyższego Poziomu czy Radę Doradczą dla Akademickich Programów Zawodowych. W obecnej chwili w Danii testowany jest również system nadawania kwalifikacji oparty na egzaminach przeprowadzanych przez zewnętrznych egzaminatorów, którzy najczęściej rekrutowaliby się z grona nauczycieli, a w przypadku kształcenia zawodowego, np. spośród przedstawicieli środowisk przedsiębiorców lub specjalistów przemysłu.

5.3 Zapewnianie jakości

Duńczycy objęli cały system edukacyjny zewnętrzną kontrolą zmierzającą do zapewnienia jakości. Odpowiada za nią przede wszystkim Ministerstwo Edukacji, a w przypadku szkół morskich – Ministerstwo ds. Ekonomicznych i Biznesowych. Nadzór nad jakością poszczególnych sektorów w szkolnictwie wyższym pełnią też Ministerstwo Nauki, Technologii i Innowacji, Ministerstwo Kultury, Ministerstwo Obrony i Ministerstwo Sprawiedliwości.

Ministerstwo Edukacji zapewnia jakość kształcenia poprzez inicjatywy legislacyjne, wskazówki dla sektora edukacji, monitoring i inspekcje oraz poprzez działania komisji doradczych. Z jego inicjatywy powstał też zewnętrzny system egzaminowania uczniów, oparty na posiadających odpowiednie kompetencje nauczycielach, a w przypadku szkolnictwa zawodowego – przedstawicielach organizacji branżowych lub przemysłowych.

Duński Zarząd Morski opracował system zapewniania jakości, do którego wymogów muszą dostosować się wszystkie placówki oferujące kształcenie lub szkolenia związane z pracą w marynarce. System jest oparty na standardzie ISO9001.

W procesie zapewniania jakości kształcenia oraz nadawanych kwalifikacji biorą też udział trzy krajowe instytucje nadzorujące jakość: Duński Instytut Ewaluacji (Danmarks Evalueringsinstitut), ACE-Denmark oraz Komisja Akredytacyjna. ACE-Denmark i Komisja Akredytacyjna koncentrują się na polu wykształcenia wyższego, podczas gdy Duński Instytut Ewaluacji zajmuje się całym duńskim systemem edukacyjnym. Są one również zaangażowane w proces referencyjny, zwłaszcza Duński Instytut Ewaluacji.

Nadzorem jakości nadawanych w szkolnictwie zawodowym kwalifikacji zajmują się np. komitety branżowe (trade committees) formowane dla każdej branży osobno, z przedstawicieli pracodawców oraz pracowników danej branży. Są one odpowiedzialne zwłaszcza za kształcenie, które odbywa się w przedsiębiorstwach współpracujących z placówkami lub organizacjami edukacyjnymi. Komitety doradzają też w sprawach związanych z określeniem, czy nadawana kwalifikacja odpowiada potrzebom branży oraz jaka powinna być zawartość i forma programów edukacyjnych. Ze względu na dostosowanie duńskiego systemu edukacyjnego do lokalnych potrzeb rynku pracy itp. podobną rolę pełnią też lokalne komitety szkoleniowe – w których działają lokalni partnerzy placówek lub innych organizatorów szkoleń kształcących uczniów/studentów.

6. BIBLIOGRAFIA

Akty prawne:

Konstytucja Danii

Publikacje:

“Referencing the Danish Qualifications Framework for Lifelong Learning to the European Qualifications Framework”, 2011

Strony internetowe:

http://en.wikipedia.org/wiki/Education_in_Denmark

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Educational_expenditure_statistics

<http://fivu.dk/>

http://hdr.undp.org/en/media/HDI_2008_EN_Tables.pdf

<http://kum.dk/>

<http://www.dma.dk/Sider/Home.aspx>

<http://www.eva.dk/>

<http://www.evm.dk/>

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2012/01/weodata/weorept.aspx?pr.x=55&pr.y=16&sy=2009&ey=2012&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=128&s=NGDPD%2CNGDPDPC%2CPPPGDP%2CPPPPC%2CLP&grp=0&a=>

<http://www.noegletal.dk/>

www.nqf.dk

www.uddannelsesguiden.dk

<http://www.ug.dk/>

<http://www.uvm.dk/>

7. ANEKS

Duńska Rama Kwalifikacji : tabela deskryptorów (jęz. angielski)

	Knowledge	Skills	Competence
Level 1	Must have basic knowledge within general subjects. Must have basic knowledge about natural, cultural, social and political matters.	Must possess basic linguistic, numerical, practical and creative skills. Must be able to utilise different basic methods of work. Must be able to evaluate own work. Must be able to present the results of own work.	Must be able to take personal decisions and act in simple, clear situations. Must be able to work independently with pre-defined problems. Must have a desire to learn and be able to enter into partly open learning situations under supervision
Level 2	Must have basic knowledge in general subjects or specific areas within an occupational area or field of study. Must have understanding of the basic conditions and mechanisms of the labour market.	Must be able to apply fundamental methods and tools for solving simple tasks while observing relevant regulations. Must be able to correct for faults or deviations from a plan or standard. Must be able to present and discuss the results of own work.	Must be able to take personal decisions and act in simple, clear situations. Must be able to undertake a certain amount of responsibility for the development of forms of work and to enter into uncomplicated group processes. Must be able to enter into partly open learning situations and seek guidance and supervision.
Level 3	Must have knowledge of basic methodology and norms within an occupational area or field of study. Must have understanding of own possibilities for influence on the labour market and in society.	Must be able to perform practical work assignments within an occupational area or field of study. Must be able to solve professional problems. Must be able to search for and assess information relevant to a practical work assignment within an occupational area or field of study.	Must be able to take responsibility for delimited work processes. Must be able to enter into interdisciplinary co-operation within the practice of an occupation or field of study. Must be able to participate actively in learning situations within an occupation or field of study.
Level 4	Must have knowledge of concepts, principles and processes within the practice of an occupation or field of study or in general subjects. Must have understanding of the relations between professional problems and social/international conditions.	Must be able to select and apply relevant tools, methodologies, techniques and materials within an occupational area or a field of study. Must be able to identify a practical and/or theoretical problem. Must be able to assess the quality of own and others' work in relation to a given standard. Must be able to utilise the terminology of an occupation or field of study in communication with collaboration partners and users.	Must be able to take responsibility for work processes in normally predictable work or study situations. Must be able to plan and take responsibility for own and joint work processes and results. Must be able to search for further education and training and professional development in structured learning environments.
Level 5	Must have knowledge of practice, and application of methodology and theory in an occupational area or field of study. Must have understanding of	Must be able to utilise and combine a comprehensive set of skills connected with the practice and work processes of an occupation or field of study. Must be able to assess	Must be able to enter into development oriented and/or interdisciplinary work processes. Must be able to undertake defined management and

	practice and/or the most important theories and methodology and be able to understand the utilisation of these within an occupation.	practicereLATED problems and adjust work procedures and processes. Must be able to communicate practice-related problems and possible solutions to collaboration partners and users.	planning functions in relation to the practice of an occupation or the field of study. Must be able to identify and develop own possibilities for continued further education and training in different learning environments.
Level 6	Must have knowledge of theory, methodology and practice within a profession or one or more fields of study. Must be able to understand and reflect on theories, methodology and practice.	Must be able to apply the methodologies and tools of one or more fields of study and to apply skills related to work within the field/fields of study or a profession. Must be able to assess theoretical and practical problems and to substantiate and select relevant solutions. Must be able to communicate professional issues and solutions to peers and non-specialists as well as to collaboration partners and users.	Must be able to handle complex and development oriented situations in study or work contexts. Must be able to independently participate in professional and interdisciplinary collaboration with a professional approach. Must be able to identify own learning needs and to organize own learning in different learning environments.
Level 7	Must have knowledge within one or more fields of study that, in selected fields, is based on the highest international research within a field of study. Must be able to understand and, on a scientific basis, reflect on the knowledge of the field/fields of study and be able to identify scientific issues.	Must master the scientific methodologies and tools of the field/fields of study as well as master general skills related to work within the field/fields of study. Must be able to assess and select from among the scientific theories, methodologies, tools and general skills of the field/fields of study and to set up new models of analysis and problem solving on a scientific basis. Must be able to communicate research-based knowledge and discuss professional and scientific issues with both academic peers and non-specialists.	Must be able to manage work and development situations that are complex, unpredictable and require new solutions. Must be able to independently initiate and implement professional and interdisciplinary cooperation and take on professional responsibility. Must be able to independently take responsibility for own professional development and specialisation.
Level 8	Must have knowledge at the highest international level within the field of research. Must have made a significant contribution to the development of new knowledge and understanding in the field of research and on the basis of scientific studies.	Must master the scientific theories, methods and tools as well as other skills connected with research and development within the area. Must be able to analyse, evaluate and develop new ideas, including designing and developing new techniques and skills in the field of study. Must be able to participate in international discussions in the field of study and to disseminate research results and progress to a wider public.	Must be able to organise and conduct research and development tasks in complex and unpredictable contexts. Must be able to independently initiate and enter into national and international cooperation on research and development with scientific integrity. Must be able independently to initiate research and development projects and through this generate new knowledge and new skills that develop the field of research.